

Alþingi
Erindi nr. P 139/2029
komudagur 15.4.2011

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 14. apríl 2011

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um norræna hollustumerkið skráargat, 508. mál.

Samtök iðnaðarins og Samtök atvinnulífsins hafa efasemdir um árangur af notkun svokallaðra hollustumerkja, eins og skráargatsins, til að bæta mataræði og leiðréttu líkamsþyngd landsmanna.

Samtökin og matvælaíðnaður eru fylgjandi upplýstri umræðu um mataræði og hreyfingu þar sem lögð er áhersla á fjölbreytni, hófsemi og reglubundna hreyfingu. Samfelld upplýsingagjöf og fordómalaus umræða um mataræði er besta leiðin til að upplýsa neytendur. Þá má nefna að ekki hafa verið færð sannfærandi vísindaleg rök fyrir því að fitusnautt fæði sé líklegra en annað til að draga úr ofþyngd eða viðhalda rétttri líkamsþyngd. Það eina sem talið er öruggt að ráðleggja til að viðhalda eðlilegri líkamsþyngd er að halda orkuinntöku í jafnvægi við orkunotkun, borða fjölbreytt fæði og hreyfa sig reglulega.

“There was **convincing** evidence that energy balance is critical to maintaining healthy body weight and ensuring optimal nutrient intakes, regardless of macronutrient distribution of energy as % total fat and % total carbohydrates. Although the specific evidence was not reviewed in-depth at the consultation it was felt sensible that maintaining appropriate dietary patterns and energy levels, and adequate physical activity levels were critical in preventing unhealthy weight gain (i.e. overweight and obesity) and to ensure optimal health for those predisposed to insulin resistance.” FAO Food and Nutrition Paper nr. 91/2010.

Samtökin telja að ekki sé hægt að flokka einstakar vörur í góðar og slæmar eingöngu út frá næringarinnihaldi, heldur beri að skoða mataræði í víðara samhengi. Í greinargerð með þingsályktunartillögunni eru ýmsar fullyrðingar sem erfitt er að sjá rök fyrir. Talið er að merkið auðveldi neytendum að velja hollt mataræði á einfaldan hátt. Þessu eru samtökin alveg ósammála þar sem merkið er einungis hægt að nota á einstakar afurðir, án tillits til þess í hvaða samhengi þeirra er neytt og aðeins á suma vöruflokka. Í besta falli má vænta að það auðveldi fólki að velja milli vörutegunda innan einstakra vöruflokka en veruleg hætta er á að það telji fólki trú um að vörur sem ekki bera merkið séu óhollar og hvetji þar með til einhæfs mataræðis. Ekki er hægt að átta sig á við hvað er átt með eftirfarandi klausu sem er alveg merkingarlaus:

„Jafnframt kemur þetta Norðurlöndunum til góða við afnám stjórnsýsluhindrana á sviði verzlunar milli landanna. Þegar vara er merkt Skráargatinu tryggja sameiginleg viðmið að samkomulag er milli landanna um vöruna. Þetta auðveldar starf jafnt fyrirtækja og smásöluverslana.“

Í greinargerðinni kemur fram að neysluvenjur og innkaupamynstur á Norðurlöndum séu mjög lík. Það á ekki við um Ísland og Svíþjóð nema að takmörkuðu leyti. Kröfurnar falla

illa að hefðum sem ríkja hér á markaði fyrir mjólkurvörur. Mjólkuriðnaðurinn hér á landi hefur notað ýmsar aðferðir til að draga úr sykurnihaldi, s.s. sætuefni, klofinn sykur og agave síróp, sem er sætara en sykur, en þessi efni eru ekki leyfð, samkvæmt skilyrðum merkisins, án þess að færð séu rök fyrir því banni. Þá eru strangar kröfur um fituinnihald í kjötvörum, eða 10% að hámarki, sem þýðir að flest hreint kjöt uppfyllir ekki kröfurnar. Hafa ber í huga að hér á landi er í gildi reglugerð sem gerir framleiðendum skylt að merkja næringargildi á allar unnar kjötvörur og allar mjólkurafurðir eru líka merktar með næringargildi.

Fram kemur að eftir 20 ára notkun þekki Svíar og treysti merkinu. Eru til gögn sem sýna að heilsa þeirra sem þekkja merkið og kaupa inn með tilliti til þess sé betri en annarra?

Þá er rétt að benda á að á notkun merkisins er aðeins leyfð á forpakkaðar vörur, þ.á.m. brauð. Það útilokar notkun þess í handverksbakaríum. Markaðshlutdeild handverksbakaríanna er mun meiri hér á landi en í Noregi og Svíþjóð og það er óeðlilegt að skekkja samkeppnisstöðu vöru sem seld er beint yfir borðið. Lítil framleiðsla er hér á þeim vöruflokkum þar sem auðveldast er að nota merkið, s.s. hrökkbrauði og kornmeti eins og hafragrjónum og morgunkorni. Undantekning er íslenskt bygg og hveiti sem er í litlu magni á markaði þar sem hugsanlega mætti nota merkið.

Í greinargerðinni kemur fram að Íslendingar þekki ekki merkið og hafi því ekki af því nema takmarkað gagn. Það þarf að kosta miklu til að kenna fólki hvað býr að baki merkinu og ávinningur af því óljós. Eru stjórnvöld reiðubúin að leggja í þann kostnað? Takmörkuðu opinberu fjármagni er betur varið til opinna, fordómalausrar umræðu en að kynna hin ströngu skilyrði skráargatsins. Það getur skapað falskt öryggi, alið á fordómum og gert mataræði einhæfara en ella að velja í blindni eftir næringarmerki með svo ströngum skilyrðum sem skráargatið er.

Samtök iðnaðarins og Samtök atvinnulífsins telja að hið opinbera þurfi að svara eftirfarandi spurningum áður en tekin er ákvörðun um að taka sænska skráargatið upp á Íslandi:

1. Hver er raunverulegur ávinningur Svía sem hafa notað merkið frá 1989?
2. Er hægt að sýna fram á að svona merki bæti mataræði og heilsu fólks?
3. Eru stjórnvöld reiðubúin að leggja í þann kostnað sem þarf til að kynna merkið fyrir almenningi án þess að hafa með því skýr markmið um ávinning?

Virðingarfyllt,

Pétur Reimarsson,
forstöðumaður stefnumótunar- og samskiptasviðs

SAMTÖK IÐNAÐARINS

Ragnheiður Héðinsdóttir
Ragnheiður Héðinsdóttir,
forstöðumaður matvælasviðs